

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ЗУБКО ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 342.9:355/359

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

кандидат юридичних наук

Оксінь Віталій Юрійович,

Науково-дослідний інститут публічного права,
перший заступник директора

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Гаруст Юрій Віталійович,

Сумський державний університет,
завідувач кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки

кандидат юридичних наук, доцент

Большаков Вадим Натанович,

Державне підприємство «Укроборонсервіс»,
провідний науковий співробітник

Захист відбудеться «24» грудня 2018 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

Автореферат розісланий «17» листопада 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Основним Законом України визначено провідну функцію держави та Українського народу – захист державного суверенітету, територіальної цілісності країни, забезпечення національної безпеки. Проте в сучасних реаліях на територіальну цілісність і суверенітет України посягнули, права України як незалежної держави були порушені, тобто відбулося недотримання як норм національного права, так і міжнародних норм публічного права, що спричинило невідкладне залучення військових сил.

Національна безпека гарантує стабільність у суспільстві, а тому реалізація державної військово-промислової політики в нашій державі має бути на найвищому рівні. Оборонно-промисловий комплекс є елементом механізму забезпечення національної безпеки, адже його основним завданням є підтримка обороноздатності держави шляхом виробництва та реалізації військового спорядження, техніки та зброї. Внутрішні та зовнішні загрози національній безпеці можуть бути нівельовані лише за наявності модернізованого, потужного та конкурентоспроможного оборонно-промислового комплексу.

Оборонний потенціал України потребує збільшення фінансування, залучення професійних і високоспеціалізованих кадрів, упровадження нових світових стандартів, і тому органи державної влади запровадили низку реформ для вдосконалення механізмів військово-промислової політики. Проте досі залишаються проблеми в нормативному забезпеченні, системі суб'єктів управління об'єктами та в механізмі регулювання оборонно-промислового комплексу загалом.

Таким чином, нестабільність в українському суспільстві, порушення прав, свобод та законних інтересів осіб в Україні, окупація українських територій, проведення «Операції об'єднаних сил», недовіра до національної військово-промислової політики, потреба в реформуванні оборонно-промислового комплексу шляхом упровадження міжнародних стандартів зумовлюють потребу дослідження адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Проблеми національної безпеки були предметом досліджень багатьох учених. Сучасні дослідження представлені працями Н. Аванесової¹, яка розкрила питання економічної безпеки оборонної промисловості України в площині національної безпеки, М. Баюка², який сформував засади державної безпеки в гуманітарній сфері України та С. Чумаченка³, який визначив публічних суб'єктів забезпечення

¹ Аванесова Н. Е. Економічна безпека оборонної промисловості України в системі національної безпеки держави: дис. на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук 21.04.02. Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків, 2017. 448 с.

² Баюк М. І. Формування та реалізація політики державної безпеки в гуманітарній сфері України: дис. ... канд. юрид. наук: 25.00.05. Хмельницький університет управління та права, Хмельницький, 2018. 373 с.

³ Чумаченко С. В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2017. 20 с.

національної безпеки України. Проблематикою адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу займалися А. Семенишин, який з позиції господарського права розкрив особливості правового забезпечення функціонування оборонно-промислового комплексу в Україні⁴. Науковець Ю. Кучинський досить ґрунтовно визначив адміністративно-правовий режим військового майна, як об'єкта оборонно-промислового комплексу⁵.

Крім вищезазначених учених, загальнотеоретичні питання адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу досліджували В. Авер'янов, С. Алфьоров, В. Антонов, І. Атаманчук, М. Баюк, Ю. Битяк, В. Богданович, О. Бодрук, В. Большаков, В. Галуцько, В. Гаращук, Ю. Гаруст, О. Глазов, О. Гончаренко, В. Горбулін, І. Городецька, М. Грек, О. Дзьобань, С. Діденко, П. Діхтієвський, Д. Доманчук, О. Дьяченко, О. Єщук, Д. Захарова, Р. Калюжний, А. Ковальчук, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, Я. Кондратьєв, Ю. Кривицький, О. Кузьменко, С. Кулицький, В. Курило, Я. Лазур, О. Лемак, В. Ліпкан, М. Лошицький, Є. Матвіїшин, Т. Момот, Ю. Нікітін, І. Одноралов, В. Оксін, І. Оцабрик, В. Паливода, Т. Пахомова, В. Пашинський, М. Пендюра, С. Полторак, В. Поярков, С. Пчелінцев, О. Резнікова, О. Сазонець, А. Семенченко, Г. Ситник, О. Скрипник, С. Слободяник, С. Стеценко, М. Сунгуровський, І. Ткач, В. Ткаченко, В. Цюкало, А. Чубенко, О. Юнін та ін. Проте вищевказані науковці акцентували свою увагу на більш суміжних питаннях, а проблематика правового регулювання оборонно-промислового комплексу потребує ґрунтовних досліджень у нових реаліях суспільства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. № 442-р, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016, Концепції Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 січня 2016 р. № 19-р і плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

⁴ Семенишин А. В. Господарсько-правове забезпечення функціонування оборонно-промислового комплексу в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04. Харків: Б.в., 2014. 20 с.

⁵ Кучинський Ю. Д. Адміністративно-правовий режим військового майна в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Державний науково-дослідний інститут МВС України, Київ, 2017. 23 с.

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практики діяльності публічної адміністрації визначити засади та механізм адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України та розробити пропозиції щодо його вдосконалення.

Відповідно до поставленої мети в роботі заплановано вирішити такі *завдання*:

- розкрити зміст адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України;

- з'ясувати адміністративні аспекти забезпечення національної безпеки у сфері оборонно-промислового комплексу;

- виявити і описати принципи, а також визначити нормативне забезпечення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України;

- з'ясувати адміністративно-правовий статус публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу в Україні;

- визначити форми адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо правового регулювання оборонно-промислового комплексу України;

- розкрити методи адміністративної діяльності стосовно правового регулювання оборонно-промислового комплексу України;

- охарактеризувати адміністративні процедури правового регулювання оборонно-промислового комплексу України;

- здійснити компаративістичну характеристику зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу;

- сформулювати напрямки удосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу.

Предмет дослідження – адміністративно-правове регулювання оборонно-промислового комплексу України.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися різноманітні методи наукового пізнання. *Діалектичний* метод використано при формуванні більшості положень наукової новизни (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.3). *Системно-структурний* метод дозволив здійснити аналіз адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу як об'єкта адміністративно-правових відносин (підрозділи 1.1, 1.2).

Формально-правовий метод став у нагоді при визначенні загальних особливостей та змісту механізму адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу (підрозділ 1.1, розділ 2). За допомогою *формально-логічного* методу було визначено взаємозв'язок національної безпеки з оборонно-промисловим комплексом (підрозділ 1.2). *Спеціальною юридичний* метод використовувався при аналізі нормативного забезпечення оборонно-

промислового комплексу та шляхів його удосконалення (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 3.2). У більшості підрозділів застосовувалися методи *аналізу* та *синтезу*, за допомогою яких було проаналізовано позиції науковців та виділено особливості правових категорій у цій сфері (розділи 1-2). Метод *класифікації* дозволив систематизувати принципи та елементи механізму правового регулювання оборонно-промислового комплексу (підрозділ 1.3, розділ 2).

За допомогою *порівняльно-правового* методу було здійснено аналіз зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу (підрозділ 3.1). *Прогностичний* метод дав змогу визначити напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу (підрозділ 3.2), а завдяки *конкретно-соціологічному* методу було проведено власне соціологічне опитування (додаток Б до дисертації).

Нормативну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, національні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які стосуються адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, а також відповідне міжнародне та закордонне законодавство.

Емпіричну базу дисертаційної роботи становлять узагальнення адміністративної діяльності Державного концерну «Укроборонпром», адміністративна і судова практика, політико-правова публіцистика, довідкові видання і результати соціологічного опитування 508 респондентів.

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є одним із перших монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвяченим аналізу адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. У результаті проведеного аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій, відмінних від раніше одержаних результатів, зокрема:

уперше:

– у широкому розумінні розкрито зміст адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, який полягає в сукупності засад та адміністративного інструментарію діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо функціонування і розвитку оборонно-промислового комплексу з метою забезпечення мілітарних структур України зброєю, артилерією, бойовою технікою та іншим військовим майном для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та інших національних інтересів України;

– сформовано принцип доступу до оборонних проектів широкого кола суб'єктів господарювання всіх форм власності, відповідно до якого визначаються засади діяльності державних підприємств, які входять до складу Державного концерну «Укроборонпром», залучають в якості субпідрядників на конкурсних засадах численних суб'єктів господарювання та фізичних осіб-підприємців, які спроможні виготовляти, ремонтувати та модернізувати військову техніку, спорядження, зброю та інше майно для найбільш повного задоволення потреб Збройних Сил України та інших військових формувань;

удосконалено:

– наукові положення про адміністративно-правовий статус публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу в Україні як сукупності завдань, адміністративних обов'язків, прав та адміністративної відповідальності загальної і спеціальної публічної адміністрації, яка виконує виконавчо-розпорядчі, організаційно-правові та публічно-сервісні повноваження з метою виконання політики держави щодо матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил України та інших національних військових формувань;

– наукове розуміння методів адміністративної діяльності щодо правового регулювання оборонно-промислового комплексу України як засобів, способів і прийомів адміністративно-правового впливу на учасників адміністративно-правових відносин у сфері оборонно-промислового комплексу, що здійснюються загальними і спеціальними суб'єктами публічного адміністрування при задоволенні матеріальних потреб Збройних Сил України та інших військових формувань шляхом звітування перед Верховним головнокомандувачем Збройних Сил України та іншими вищими органами державного управління, здійснення координації, аудиту та моніторингу діяльності підпорядкованих суб'єктів владного впливу, різних видів контролю та класичних заходів адміністративного права – заохочення, переконання і примусу;

– наукове розуміння сертифікації військової техніки та обладнання як адміністративної процедури щодо підтвердження відповідності третьою стороною (Державним науково-дослідним інститутом випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки або аналогічним органам сертифікації країн НАТО) того, що військовий виріб, компонент або обладнання відповідають вимогам придатності (EMTSO, ETSO, EASA) з подальшою реєстрацією про відповідність;

– законодавство стосовно підвищення ефективності адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо забезпечення всім необхідним мілітаризованих підрозділів шляхом удосконалення статусу Міністерства оборони України як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну військово-промислову політику, більш тісної координації їх з іншими міністерствами і відомствами, поетапного переходу всіх виробників військової продукції та її сертифікації відповідно до стандартів НАТО;

дістали подальшого розвитку:

– наукові положення щодо адміністративно-правових аспектів забезпечення національної безпеки у сфері оборонно-промислового комплексу як виокремлення специфічних особливостей предмета (явища) стосовно юридичної природи оборонно-промислового комплексу як невід'ємної складової системи національної безпеки, в якому виявляються елементи як планування (централізації), так і децентралізації (виробництва на основі проведення тендерних закупок), здійснюється суворе забезпечення дотримання державної таємниці, відкритості і прозорості відповідно до стандартів НАТО;

– юридична природа адміністративного договору як форми адміністративної діяльності спеціальної публічної адміністрації у сфері адміністративно-правового

регулювання оборонно-промислового комплексу України, що здійснюється шляхом укладення і виконання угод щодо розмежування компетенції чи визначення порядку взаємодії між суб'єктами оборонно-промислового комплексу, урегулювання питань щодо надання адміністративних послуг юридичним особам і фізичним особам-підприємцям;

– положення компаративістичної характеристики зарубіжного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу, у результаті чого доведено, що перехід оборонно-промислового комплексу України на стандарти виробництва і сертифікації продукції за стандартами НАТО є необхідним і безальтернативним напрямком адміністративної діяльності спеціальної публічної адміністрації в цій сфері.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки й пропозиції впроваджено та надалі може бути використано в:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій сфері* – висновки, пропозиції та рекомендації дисертації можуть бути використані щодо вдосконалення законодавства у сфері адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України (додаток В до дисертації);

– *правозастосовній діяльності* – використання одержаних результатів підвищило ефективність адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації оборонно-промислового комплексу (акт упровадження Державного концерну «Військесетменеджмент»);

– *навчальному процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право України», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (акт впровадження Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено та обговорено на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Чинники розвитку юридичних наук у ХХІ столітті» (м. Дніпро, 3–4 листопада 2017 р.); «Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності» (м. Одеса, 7–8 вересня 2018 р.); «Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи» (м. Львів, 14–15 вересня 2018 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 243 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 240 найменувань на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, конкретизовано шляхи та форми їх упровадження; наведено апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Зміст адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України»* розкрито наукове розуміння оборонно-промислового комплексу України як цілісної системи суб'єктів публічної адміністрації, науково-дослідних установ, виробничих та господарських підприємств, діяльність яких спрямована на розроблення, виробництво та реалізацію (зокрема й експорт) військової та бойової техніки, іншого військового майна (боєприпаси, спорядження тощо) для озброєння військових формувань з метою забезпечення національної безпеки та оборони України.

Сформовано поняття адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України як сукупності різноманітних форм, методів і засобів юридичного впливу суб'єктів публічної адміністрації щодо розроблення, виробництва та реалізації (зокрема й експорту) військової та бойової техніки, іншого військового майна, який має цілеспрямований, результативний, нормативно-організаційний характер з метою захисту національної безпеки та оборони, гарантування прав, свобод та законних інтересів осіб, суспільства та держави.

Розкрито наукове розуміння механізму адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України як сукупності правових засобів, що визначають адміністративно-правовий статус публічної адміністрації, форм та методів адміністративної діяльності, адміністративних процедур, які в сукупності забезпечують цільове та функціональне використання об'єктів оборонно-промислового комплексу та реалізують завдання і функції органів державної влади у сфері гарантування національної безпеки та оборони.

З'ясовано юридичну природу правовідносин щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, що постають як суспільні відносини, зміст яких складають суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів оборонно-промислового комплексу, що визначаються адміністративно-правовими нормами та в цілому складають такі групи: 1) правовідносини щодо розроблення, виробництва та реалізації (зокрема й експорту) військової та бойової техніки, іншого військового майна; 2) правовідносини, що виникають при реалізації прав і обов'язків осіб, суспільства та держави при здійсненні діяльності у сфері національної безпеки та оборони; 3) міжнародні правовідносини України з

іншими державами щодо імпорту та експорту об'єктів оборонно-промислового комплексу та щодо взаємного співробітництва.

У підрозділі 1.2 «Забезпечення національної безпеки у сфері оборонно-промислового комплексу: адміністративні аспекти» викладено основні теоретичні положення щодо особливостей національної безпеки як складової забезпечення сталого розвитку суспільства.

Доведено, що національна безпека як об'єкт адміністративно-правових відносин характеризується такими ознаками: її нормативною основою є адміністративно-правові норми; основними суб'єктами забезпечення національної безпеки є органи виконавчої влади, на які покладено відповідні функції; забезпечується через спільну, об'єднану діяльність суспільства, держави та нації; набуває особливих рис через офіційні погляди, цілі та стратегії держави; реалізується через військові, правові, організаційні та інші заходи і гарантується оборонно-промисловим комплексом.

Визначено, що внаслідок посягання на територіальну цілісність та державний суверенітет Україна прийняла низку реформаторських заходів, метою яких стала підтримка та розвиток національної безпеки держави. Так, було визначено майбутні цілі вдосконалення системи національної безпеки та оборони (Стратегія національної безпеки України), ухвалено спеціалізований Закон у сфері національної безпеки та приділено значну увагу оборонно-промислового комплексу як невід'ємній складовій забезпечення національної безпеки в державі.

У підрозділі 1.3 «Принципи та нормативне забезпечення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» обґрунтовано авторський погляд на систему принципів та проаналізовано нормативно-правову базу оборонно-промислового комплексу України.

Визначено, що принципи адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України слід поділити на загальні – характерні для адміністративно-правового регулювання як для діяльності суб'єктів публічної адміністрації; спеціальні принципи – характерні для оборонно-промислового комплексу та суб'єктів його адміністрування. До загальних слід віднести принципи: верховенства права та законності; незалежності; пріоритету прав і свобод людини та громадянина; гуманізму, справедливості та рівності усіх перед суспільством.

До спеціальних принципів адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України віднесено: науковість; плановість; відповідність методів, форм і процедур адміністративної діяльності суб'єктів публічного адміністрування функціям та завданням оборонно-промислового комплексу; стимулювання суб'єктів публічної адміністрації до ефективного адміністрування оборонно-промисловим комплексом; стратегічне управління експортом об'єктів оборонно-промислового комплексу; збалансований розвиток; ефективність; оптимальність; інноваційність; цілісні підходи до визначення оборонних потреб держави; доступ до оборонних проєктів широкого кола українських суб'єктів господарювання всіх форм власності; високі кваліфікаційні здібності та професійні компетенції посадових осіб публічної адміністрації

оборонно-промислового комплексу; розвиток засад самоокупності оборонно-промислового комплексу; поєднання публічності та секретності в галузі оборонно-промислового комплексу.

Основоположним джерелом в аналізованій сфері є Конституція України, яка розкриває загальні засади захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України, захисту державного кордону, безпечності зовнішньополітичної діяльності України та завдань суб'єктів публічної адміністрації у сфері оборони (Президента України, Ради національної безпеки та оборони, Кабінету Міністрів України). Закони України відіграють особливе значення у сфері адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу, адже розкривають його особливості через визначення правових режимів, порядку управління та передання об'єктів оборонно-промислового комплексу, розкриття загального статусу його суб'єктів.

Чільне місце у сфері нормативного забезпечення оборонно-промислового комплексу України займають підзаконні нормативно-правові акти, які на основі і на виконання законів ухвалюються уповноваженими суб'єктами та визначають адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування оборонно-промислового комплексу, конкретизують особливості адміністративно-правового регулювання з метою оперативного та ефективного виконання функцій та завдань комплексу.

Визначено, що важливе місце в системі нормативного регулювання займають стратегії та концепції розвитку оборонно-промислового комплексу (Воєнна доктрина, Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 р.), які визначають засади подальшої політики держави у сфері оборонно-промислового комплексу, розкривають та аналізують наявні проблеми, визначають напрямки розвитку та вдосконалення.

Розділ 2 «Механізм адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Адміністративно-правовий статус публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу в Україні»* визначено, що публічна адміністрація, яка здійснює адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу – це комплекс публічних структур, які мають виконавчо-розпорядчі та організаційні повноваження щодо правового регулювання оборонно-промислового комплексу з метою виконання політики держави у сфері забезпечення національної безпеки та оборони.

Узагальнено, що систему органів, які здійснюють адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу, становлять: Президент України (як Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України); Рада національної безпеки і оборони України (координаційний орган у сфері національної безпеки і оборони при Президентові України); Кабінет Міністрів України (визначає державну політику у сфері оборони та є суб'єктом управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі);

Міністерство оборони України та Міністерство економічного розвитку і торгівлі (реалізують державну політику у сфері оборонно-промислового комплексу); Державний концерн «Укроборонпром» (далі – «Укроборонпром») (є провідним суб'єктом управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі); консультативні органи у сфері оборонно-промислового комплексу (Міжвідомча комісія з питань оборонно-промислового комплексу, Міжвідомча координаційна комісія з питань імпортозаміщення, Державний науково-дослідний інститут випробування і сертифікації озброєння та військової техніки тощо).

Підкреслено, що провідну роль у сфері адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу відіграє «Укроборонпром», який здійснює публічне управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, об'єднує підприємства оборонно-промислової сфери в єдиний комплекс з метою розвитку оборонної галузі, проведення наукових розробок та здійснення інших завдань у сфері оборонно-промислового комплексу.

Підрозділ 2.2 «Форми адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» присвячений розкриттю інструментів діяльності спеціальної публічної адміністрації оборонно-промислового комплексу.

Доведено, що до форм адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо правового регулювання оборонно-промислового комплексу України належать: видання нормативних та адміністративних актів; укладення адміністративних договорів відносно об'єктів оборонно-промислового комплексу; вчинення інших юридично значущих адміністративних дій у сфері оборонно-промислового комплексу; здійснення матеріально-технічних операцій для функціонування оборонно-промислового комплексу.

Визначено, що для такої форми адміністративної діяльності публічної адміністрації, як видання нормативних актів характерні такі особливості: 1) це найпоширеніша та первинна форма адміністративної діяльності, яка здійснюється широким колом суб'єктів; 2) є офіційною в публічному адмініструванні оборонно-промислового комплексу; 3) виражає волю суб'єкта, адже при її використанні утворюються, змінюються та припиняються певні правовідносини, оскільки її основою є створення норм адміністративного права у сфері оборонно-промислового комплексу; 4) спрямована на гарантування національної безпеки та оборони.

Адміністративний договір як форма адміністративної діяльності публічної адміністрації є поширеним явищем, оскільки провідний суб'єкт управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі – «Укроборонпром» – постійно укладає адміністративні договори (зокрема договори про співпрацю, договори обміну зобов'язаннями) між публічними суб'єктами, що загалом є основою діяльності «Укроборонпрому» як державного концерну.

Учинення інших юридично значущих адміністративних дій у сфері оборонно-промислового комплексу та здійснення матеріально-технічних операцій для його функціонування безпосередньо реалізуються «Укроборонпром» як

провідним суб'єктом підтримки інформаційно-технічного забезпечення у оборонно-промисловому комплексі шляхом закріплення відповідних повноважень у законодавчих актах та статуті.

У підрозділі 2.3 «Методи адміністративної діяльності стосовно правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» виявлено, що суб'єкт публічної адміністрації оборонно-промислового комплексу при задоволенні матеріальних потреб Збройних Сил України та інших військових формувань використовує такі методи: звітування перед Президентом України та уповноваженим органом управління; координацію, аудит та моніторинг діяльності, захист результатів інтелектуальної діяльності та різні види контролю (за використанням коштів, зовнішньоекономічними контрактами, за використанням державного майна, виконанням інвестиційних і технічних програм розвитку).

Метод заохочення в адміністративно-правовому регулюванні оборонно-промислового комплексу полягає в застосуванні публічного нагородження, визнання та громадської подяки щодо суб'єктів публічної адміністрації (зокрема підприємств «Укроборонпром») з метою підвищення ефективності оборонно-промислового комплексу та підтримки здорової конкуренції. Метод переконання полягає в цілеспрямованому, правосвідомому впливі на суб'єктів публічної адміністрації, посадових осіб «Укроборонпром», громадськості та суспільства в цілому на виконання адміністративно-правових норм, які регулюють оборонно-промисловий комплекс шляхом здійснення інформаційної, роз'яснювальної, агітаційної діяльності.

Широкого застосування у сфері оборонно-промислового комплексу отримали методи контролю та нагляду, використовуючи які, суб'єкти публічної адміністрації шляхом здійснення контрольних-наглядових дій та міжнародних аудитів попереджають правопорушення у сфері оборонно-промислового комплексу, розробляють ефективні механізми регулювання оборонно-промислового комплексу та налагоджують міжнародну підтримку у військово-оборонній галузі.

У підрозділі 2.4 «Адміністративні процедури в оборонно-промисловому комплексі України» доведено, що існують такі адміністративні процедури в аналізованій сфері: реєстраційні; дозвільні; контрольні-інспекційні; притягнення до адміністративної відповідальності; надання адміністративних послуг.

Адміністративна реєстраційна процедура є першочерговою в правовому регулюванні, адже надає легітимності у відносинах оборонно-промислового комплексу: від офіційної реєстрації суб'єктів господарювання («Укроборонпром») для розроблення, виробництва та реалізації (на вітчизняному ринку) військового майна – до реєстрації суб'єктів господарювання для міжнародної передачі товарів військового призначення.

Дозвільна адміністративна процедура є основною в оборонно-промисловому комплексі, адже визначає порядок діяльності суб'єктів публічної адміністрації, в межах якої вони видають дозволи для розроблення, виробництва, реалізації, зберігання та використання військової та бойової техніки, іншого військового майна з метою контролю за військово-оборонною сферою та забезпечення національної безпеки.

Контрольно-інспекційні адміністративні процедури є досить поширеними в оборонно-промисловому комплексі та здійснюються як вищими органами виконавчої влади, незалежними громадськими організаціями, так і внутрішніми структурами суб'єктів господарювання шляхом проведення різного роду перевірок (ревізій, аудитів, інспекцій тощо), які спрямовані на дотримання правових норм в оборонно-промисловому комплексі, а також попередження правопорушень у цій сфері.

Процедури притягнення до адміністративної відповідальності у сфері оборонно-промислового комплексу є чіткими та нормативно регламентованими, адже визначені широким колом статей Кодексу України про адміністративні правопорушення, що дозволяє суб'єктам публічної адміністрації здійснювати регулювання оборонно-промисловим комплексом з метою дотримання правових норм у цій сфері, попередження, припинення правопорушень та притягнення до адміністративної відповідальності осіб за правопорушення, вчинені у військово-оборонній сфері.

Розділ 3 «Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу»* проведена компаративістична характеристика правового регулювання оборонно-промислового комплексу.

Узагальнено, що в Литві існує незалежна громадська організація (Асоціація оборонної промисловості Литви), яка спрямована на об'єднання організацій, що займаються питаннями оборони та безпеки для оптимального використання та розвитку потенціалу своїх членів шляхом прозорої співпраці з литовськими та іноземними державними й неурядовими установами.

У Болгарії функціонує асоціація «Болгарська оборонна промисловість», що є некомерційною юридичною особою, яка об'єднує провідні компанії оборонної промисловості для взаємодії між державними органами в галузі оборонної промисловості та підтримки обороноздатності держави.

В Італії діє розгалужена система органів оборонно-промислового комплексу, а саме органів виконавчої влади (Генеральний штаб оборони, Центр передових досліджень у галузі оборони, Інститут перспективних оборонних досліджень, Італійський військовий центр стратегічних досліджень, Центр професійної підготовки командування матеріально-технічного забезпечення) та громадських об'єднань (Федерація італійських компаній з аерокосмічної та оборонної промисловості та безпеки), які за гармонійної та тісної взаємодії утворюють оборонно-промисловий комплекс країни та забезпечують її національну безпеку і оборону.

Зроблено висновок, що оскільки Україна є країною-партнером НАТО, реформування вітчизняного оборонно-промислового комплексу спрямоване на приведення у відповідність до міжнародних стандартів, зокрема до стандартів НАТО, адже в НАТО розвинена чітка та ефективна структура органів, які в цілому забезпечують виконання функцій безпеки, оборони та свободи країн-

членів НАТО за допомогою певних політичних і військових засобів, крім того в НАТО успішно функціонують науково-дослідні установи, за допомогою яких розробляються об'єкти оборонно-промислового комплексу та аналізуються проблеми й потреби в цій сфері.

Підрозділ 3.2 «Удосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» присвячений розробці шляхів підвищення ефективності оборонно-промислового комплексу України.

Запропоновано створити Державне агентство оборонно-промислового комплексу як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну військово-промислову політику і має стати суб'єктом управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі.

Запропоновано визначити, що Міністерство оборони України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику з питань національної безпеки у війсьній сфері, сфері оборони і військового будівництва, державну військово-промислову політику в мирний час та особливий період. Відповідно пропонується передати повноваження Міністерства економічного розвитку і торгівлі України в оборонно-промисловому комплексі Міністерству оборони України.

Запропоновано зміни і доповнення до Статуту Державного концерну «Укроборонпром», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 993 щодо підвищення ефективності його державного управління, зокрема щодо передачі функцій з управління Концерном та контроль за його діяльністю Кабінету Міністрів України, Міністерству оборони України; Державному агентству оборонно-промислового комплексу.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства, досягнень публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, викладено найбільш важливі наукові результати. Основі з них такі:

1. Розкрито зміст адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, що виражається в сукупності засад і адміністративного інструментарію діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо функціонування й розвитку оборонно-промислового комплексу, вираженого у формах і методах адміністративної діяльності та адміністративних процедурах, які формуються на основі норм адміністративного права, створюють відповідний механізм правового регулювання, визначають нормативне, публічно-управлінське, організаційно-правове, виробниче (адміністративно-господарське), науково-дослідницьке, технологічно-правове та режимно-правове забезпечення Збройних Сил України та інших мілітарних структур зброєю, артилерією і

боєприпасами до них, бойовою (ракетними установками, літаками, бойовими кораблями, танками, бронемашинами та ін.), стройовою технікою, іншим військовим майном для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та інших національних інтересів України.

2. Визначено адміністративно-правові аспекти забезпечення національної безпеки у сфері оборонно-промислового комплексу, які включають у себе положення щодо: невід'ємності його від системи національної безпеки, необхідності чіткої, логічної побудови в єдину систему забезпечення належного рівня адміністративної взаємодії, координації, співробітництва та контролю різноманітних суб'єктів публічної адміністрації, виробників, наукових установ оборонно-промислового комплексу.

3. Доведено, що принципи адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України – це основні вихідні засади, якими керуються у своїй діяльності суб'єкти публічної адміністрації оборонно-промислового комплексу, визначається політика держави в військово-оборонній сфері, формується механізм адміністративно-правового регулювання з метою виконання завдань та функцій суб'єктами публічної адміністрації оборонно-промислового комплексу, захисту прав, свобод і законних інтересів осіб, забезпечення національної безпеки та оборони.

4. Визначено, що нормативне забезпечення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України – це процес ухвалення нормативно-правових актів, ратифікації міжнародних договорів, комплексного застосування норм права в галузі оборонно-промислового комплексу для реалізації повноважень суб'єктів публічної адміністрації, завдань і функцій оборонно-промислового комплексу з метою гарантування національної безпеки та оборони, захисту прав, свобод та інтересів осіб, суспільства та держави.

5. З'ясовано, що адміністративно-правовий статус публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу в Україні – це комплекс правових елементів (завдань, функцій, адміністративних обов'язків та прав, умов та підстав адміністративної відповідальності), які формують, реалізують і гарантують державну політику у сфері національної безпеки та оборони шляхом здійснення виконавчо-розпорядчої, організаційної, господарської та науково-дослідної діяльності щодо об'єктів оборонно-промислового комплексу.

6. Визначено форми адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо правового регулювання оборонно-промислового комплексу України як зовнішній вияв владно-розпорядчої, організаційної, науково-дослідної діяльності публічної адміністрації в межах визначеної компетенції для регулювання правовідносин, що виникають, змінюються та реалізуються у сфері публічного управління оборонно-промисловим комплексом України з метою гарантування національної безпеки й оборони та відповідного захисту прав, свобод і законних інтересів осіб, суспільства та держави.

7. Запропоновано під методами адміністративної діяльності у сфері регулювання оборонно-промислового комплексу України розуміти основні

засоби, способи та прийоми адміністративно-правового впливу на учасників адміністративно-правових відносин у сфері оборонно-промислового комплексу, які спрямовані на підвищення ефективності оборонно-промислового комплексу, підтримку здорової конкуренції, попередження правопорушень у військово-оборонній сфері, розроблення ефективного механізму регулювання оборонно-промислового комплексу та налагодження міжнародної підтримки у військово-оборонній галузі.

8. Визначено, що адміністративні процедури в оборонно-промисловому комплексі України – це встановлена законодавством сукупність послідовних, цілеспрямованих, правових дій, які здійснюються суб'єктами публічної адміністрації оборонно-промислового комплексу в межах розроблення, виробництва, реалізації, зберігання та використання військової та бойової техніки, іншого військового майна для розвитку оборонно-промислового комплексу та забезпечення національної безпеки. Визначено такі види адміністративних процедур у оборонно-промисловому комплексі України: 1) реєстраційні; 2) дозвільні; 3) контрольно-інспекційні; 4) процедури притягнення до адміністративної відповідальності; 5) процедури надання адміністративних послуг.

9. Здійснено аналіз ефективного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу, який доводить, що у країнах-учасниках ЄС функціонує ефективна система правового регулювання оборонно-промислового комплексу. Зокрема в Литві та Болгарії незалежні громадські організації об'єднують провідні компанії оборонної промисловості для взаємодії між державними органами в цій галузі та є аналогами українського «Укроборонпрому». В Італії діє більш розширена система правового регулювання оборонно-промислового комплексу – органи виконавчої влади в тісній співпраці з громадськими об'єднаннями утворюють оборонно-промисловий комплекс країни та забезпечують її національну безпеку і оборону.

10. Встановлено, що удосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України має бути спрямоване на: підвищення ефективності публічного управління державними оборонними підприємствами; підняття відповідальності Ради національної безпеки і оборони України у сфері регулювання оборонно-промислового комплексу; удосконалення системи суб'єктів державного управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі шляхом реформування центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну військово-промислову політику.

**СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:**

1. Іваник О. М. Адміністративні процедури правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2015. Вип. 34. Ч. 2. С. 83–88.

2. Іваник О. М. Принципи адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. № 3 (9). Т. 3. С. 183–187.

3. Іваник О. М. Методи адміністративної діяльності стосовно правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2016. Вип. 6–2. Т. 2. С. 122–127.

4. Іваник О. М. Формы административной деятельности публичной администрации по правового регулирования оборонно-промышленного комплекса Украины. *Право и Политика*. 2017. № 2. С. 62–66 (Кыргызская Республика).

5. Іваник О. М. Содержание административно-правового регулирования оборонно-промышленного комплекса Украины. *Право и Закон*. 2018. № 1. С. 51–56 (Кыргызская Республика).

6. Іваник О. М. Адміністративно-правовий статус публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 3. С. 107–114.

7. Іваник О. М. Нормативне забезпечення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 4. С. 113–117.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Іваник О. М. Актуальні питання використання методів заохочення та переконання адміністративній діяльності Державного Концерну «Укроборонпром». *Чинники розвитку юридичних наук у XXI столітті*: матер. Міжнар. науково-практичної конф. (м. Дніпро, 3–4 листоп. 2017 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2017. С. 88–91.

9. Іваник О. М. Роль реєстраційних та дозвільних адміністративних процедур у правовому регулюванні оборонно-промислового комплексу України. *Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності*: матер. Міжнар. науково-практичної конф. (м. Одеса, Україна, 7–8 верес. 2018 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 47–50.

10. Іваник О. М. Теоретичні питання визначення публічного статусу Державного Концерну «Укроборонпром». *Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи*: матер. Міжнар. науково-практичної конф. (м. Львів, 14–15 верес. 2018 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2018. С. 70–74.

АНОТАЦІЯ

Зубко О. М. Адміністративно-правове регулювання оборонно-промислового комплексу України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2018.

У дисертації на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства, досягнень публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, викладено найбільш важливі наукові результати.

Удосконалено наукове розуміння оборонно-промислового комплексу України. Сформовано поняття адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. Розкрито наукове розуміння механізму адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. З'ясовано юридичну природу правовідносин щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. Визначено особливості національної безпеки як об'єкта адміністративно-правових відносин. Проаналізовано принципи та нормативне забезпечення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України.

Розкрито статус публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу. Визначено форми та з'ясовано методи адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. Охарактеризовано адміністративні процедури в оборонно-промисловому комплексі України.

Проведена компаративістична характеристика зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу. Удосконалено законодавство щодо підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, військово-промислова політика, державний суверенітет, методи адміністративної діяльності, національна безпека, оборонно-промисловий комплекс, принципи, процедури, суб'єкт публічної адміністрації, форми адміністративної діяльності.

АННОТАЦИЯ

Зубко О. М. Административно-правовое регулирование оборонно-промышленного комплекса Украины. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2018.

В диссертации на основе теории административного права, действующего законодательства, достижений публичной администрации приведено новое решение научной задачи по административно-правовому регулированию оборонно-промышленного комплекса Украины, изложены наиболее важные научные результаты.

Усовершенствовано научное понимание оборонно-промышленного комплекса Украины. Сформировано понятие административно-правового регулирования оборонно-промышленного комплекса Украины. Раскрыто научное понимание механизма административно-правового регулирования оборонно-промышленного комплекса Украины. Выяснена юридическая природа правоотношений касательно административно-правового регулирования оборонно-промышленного комплекса Украины. Определены особенности национальной безопасности как объекта административно-правовых отношений. Проанализированы принципы и нормативное обеспечение административно-правового регулирования оборонно-промышленного комплекса Украины.

Раскрыт статус публичной администрации, которая осуществляет административно-правовое регулирование в сфере оборонно-промышленного комплекса. Определены формы и методы административной деятельности публичной администрации по административно-правовому регулированию оборонно-промышленного комплекса Украины. Выявлены административные процедуры в оборонно-промышленном комплексе Украины.

Проведена характеристика зарубежного опыта административно-правового регулирования оборонно-промышленного комплекса. Усовершенствовано законодательство касательно повышения эффективности административно-правового регулирования оборонно-промышленного комплекса Украины.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, военно-промышленная политика, государственный суверенитет, методы административной деятельности, национальная безопасность, оборонно-промышленный комплекс, принципы, процедуры, субъект публичной администрации, формы административной деятельности.

SUMMARY

Zubko O. M. Administrative and legal regulation of the defense industrial complex of Ukraine. – *Qualifying scientific work (manuscript).*

Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy in Law, specialty 12.00.07 «Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law». – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2018.

In the dissertation the basis of the theory of administrative law, current legislation, achievements of the public administration, new solution of the scientific task concerning administrative-legal regulation of the defense industry complex of Ukraine is presented, the most important scientific results are presented.

The concept of administrative and legal regulation of the defense industry of Ukraine as a set of various forms, methods and means of legal influence of the subjects of public administration on the legal relationship regarding the development, production

and sale (including export) of military and military equipment, other military property, which is purposeful, effective, normative-organizational in order to protect national security and defense, guaranteeing the rights, freedoms and legitimate interests of individuals, society and state.

National security as an object of administrative-legal relations is characterized by being built on the basis of administrative-legal norms; the main subjects of ensuring national security are the executive authorities, which are assigned the respective functions; is ensured through a common, united activity of society, state and nation; acquires special state features through official views, goals and strategies of the state; is realized through military, legal, organizational and other measures and is supported by a defense-industrial complex.

The principles of administrative-legal regulation of the defense industry of Ukraine should be divided into: general principles - specific for administrative-legal regulation both for the activity of subjects of public administration; special principles - characteristic for the defense industrial complex and subjects of administration of the defense industry complex.

Taking into account the diversity of the public relations of the defense industry, which, accordingly, determine the need for administrative regulation, the prevailing place in the regulatory framework is played by subordinate legal acts that, on the basis and in accordance with the laws, are adopted by authorized agents and determine the administrative and legal status of the sub- of public administration of the defense industrial complex, specify the peculiarities of administrative and legal regulation, with the aim of operational and effective performance of functions and tasks of the defense-industrial complex.

To forms of administrative activity of the public administration regarding the legal regulation of the defense industry of Ukraine includes: publication of normative and administrative acts; the conclusion of administrative contracts regarding the objects of the defense industry complex; commit other legally significant administrative actions in the field of defense-industrial complex; realization of material and technical operations for the functioning of the defense industry complex.

The public administration that administers the administrative-legal regulation in the field of defense-industrial complex is a complex of public structures that have executive, regulatory and organizational powers regarding the legal regulation of the defense industry in order to implement the state policy in the area of ensuring national security and defense.

The special subject of administrative law in meeting the material needs of the Armed Forces of Ukraine and other military formations uses the following methods: reporting to the President of Ukraine and the authorized governing body; coordination, audit and monitoring of activities, protection of the results of intellectual activity and various types of control (for the use of funds, foreign economic contracts, the use of state property, implementation of investment and technical development programs).

There are the following administrative procedures for legal regulation of the defense industry of Ukraine: registration; permissive control and inspection; procedures for bringing administrative liability; procedures for providing administrative services.

An analysis of the effective foreign experience of administrative-legal regulation of the defense industry complex has been carried out, which proves that the EU member states have an effective system of legal regulation of the defense-industrial complex, in particular, in Lithuania and Bulgaria, the defense industry is regulated by independent civil society organizations uniting the leading defense industry companies for interaction between the state authorities in this field and are analogues of the Ukrainian "Ukroboronprom", and in Italy there is a more expanded the system of legal regulation of the defense industrial complex - the executive authorities, in close cooperation with public associations form the country's defense industry and provide its national security and defense.

The improvement of legislation on the administrative and legal regulation of the defense industry of Ukraine should be aimed at increasing the efficiency of public administration by active enterprises; raising the responsibility of the National Security and Defense Council of Ukraine in the sphere of regulation of the defense industry complex; improvement of the system of subjects of state management of objects of state property in the defense-industrial complex through the reformation of the central executive authority, which implements the state military-industrial policy.

Key words: administrative-legal regulation, military-industrial policy, state sovereignty, methods of administrative activity, national security, defense-industrial complex, principles, procedures, subject of public administration, forms of administrative activity.